

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide õppekava

Tehnilise produtsendi eriala

Loreta Janson

**LAVASTUSE „NAISTE TUUM, MEESTE KUUB” VÄLJATOOMINE
KONDASE KESKUSES**

Loov–praktiline lõputöö

Juhendajad: Eve Komissarov, MA, teatridekoratsiooni lektor
Tiiu Tamm, MA, etenduskunstide produktsiooni nooremlektor

Viljandi 2024

Resümee

Lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” väljatoomine Kondase keskuses

Käesoleva loov-praktilise lõputöö kirjaliku osa eesmärk on anda ülevaade lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” (lavastaja Adeele Jaago) väljatoomisest produtsendina. Lavastus esietendus 3. juunil 2023. aastal Kondase keskuses Viljandis. Antud lavastusprotsessis kuulus produtsendi vastutusalasse kogu korralduslik pool, sealhulgas meeskonna juhtimine, autoriõigused, rahastuse küsimine, eelarve koostamine ja jälgimine, sponsorlus, koostöö organisatsioonidega, piletimüük, lavastuse reklaam, aga ka etenduse juhi tööülesanded. Töö tutvustab keerukusi, millega produtsent kokku puutub lavastuse väljatoomisel leitud ruumis ehk kohas, mis pole algselt mõeldud teatritegemiseks. Kui traditsioonilises teatrisaalis on olemas kõik vajalik, siis leitud ruumi puhul peab ise tarviliku tagama.

Võtmesõnad: produtsent, leitud ruum, lavastus, teater

Abstract

Production of “Naiste tuum, meeste kuub” at the Kondas Centre

The aim of this creative-practical diploma thesis is to give an overview of the production of the performance “Naiste tuum, meeste kuub” (directed by Adeele Jaago) from the perspective of a producer. It premiered on June 3, 2023 at the Kondas Centre in Viljandi. As a producer, I was responsible for coordinating the entire process, including managing the team, obtaining copyrights, maintaining the budget, collaborating with other organizations and sponsors, sales and marketing, and I was also the stage manager. The thesis discusses the complexities of producing a performance in a found space – a location not originally intended for theater. While traditional theater venues are fully equipped, found spaces require you to supply everything yourself.

Keywords: producer, found space, performance, theater

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Leitud ruumis lavastuse väljatoomine.....	6
1.1 Leitud ruum.....	6
1.2 Kondase keskus.....	7
1.3 Lavastuse väljatoomine leitud ruumis.....	8
2. Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub”.....	12
2.1 Lavastusprotsess.....	13
2.1.1 Lavastuse planeerimine.....	13
2.2 Meeskond.....	15
2.2.1 Meeskonna juhtimine.....	16
2.3 Proovid ja etendused.....	17
2.4 Autoriõigused.....	19
2.5 Eelarve ja rahastus.....	20
2.5.1 Sponsorlus.....	22
2.6 Koostöö teiste organisatsioonidega.....	22
2.7 Turundus ja kommunikatsioon.....	23
3. Refleksioon.....	25
Kokkuvõte.....	28
Kasutatud kirjandus:.....	29
Lisa 1. Ruumiplaan.....	31
Lisa 2. Lavastuse pass etenduse juhile.....	32
Lisa 3. Lavastuse visuaalid.....	35
Lisa 4. Lavastuse fotod.....	37
Lisa 5. Meediakajastus.....	40

Sissejuhatus

Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub” esietendus 3. juunil 2023. aastal Kondase keskuses Viljandis. Lavastaja Adeele Jaago idee oli luua visuaalne luulelavastus, mis tutvustaks eesti naisautorite luulet läbi eri ajastute. Kokku toimus kuus etendust, millest esimesed kolm kuulusid Viljandi Hansapäevade programmi. Mina osalesin lavastusprotsessis produtsendina. Rakendades teoreetilisi teadmisi ja praktilisi kogemusi, oli eesmärk luua võimalikult sujuv lavastusprotsess meeskonnale ja meeldiv teatrikogemus publikule.

Käesolev loov-praktiline lõputöö uurib keerukusi lavastuse väljatoomisel leitud ruumis, mis ei ole mõeldud etenduste andmiseks. Lavastuse produtseerimine on mitmetahuline protsess, mis nõuab põhjalikku planeerimist, kohanemisvõimet ning koostööd erinevate osapooltega. Produtsendi tööd sealjuures on keeruline täpselt määratleda, sest ta vastutab kogu korraldusliku poole eest, ideest esietenduseni. Lõputöö eesmärk on tutvustada aspekte, millega produtsent peab silmitsi seisma leitud ruumis lavastuse väljatoomisel ning anda ülevaade produtsendi peamistest ülesannetest lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” näitel, analüüsides iseenda tegevust ja suurimaid väljakutseid lavastusprotsessi jooksul.

Esimeses peatükis tutvustan *leitud ruumi* terminit ning Kondase keskust. Lisaks toon välja, millega peab produtsent kokku puutuma leitud ruumis lavastuse väljatoomisel „Naiste tuum, meeste kuub” näitel. Teises peatükis annan ülevaate konkreetsest lavastusest ja enda ülesannetest lavastusprotsessis: meeskonna juhtimisest, autoriõiguste saamisest, rahastuse küsimisest, eelarve koostamisest, koostööst sponsorite ja teiste organisatsioonidega, lavastuse turundusest ja kommunikatsioonist ning ülesannetest etenduse juhina. Samuti on põgus ülevaade lavastuse retseptsioonist ja tulemustest. Kolmandas peatükis reflekteerin oma tööd produtsendina, tuues välja, mis läks hästi ja halvasti ning mida enda kohta õppisin.

1. Leitud ruumis lavastuse väljatoomine

Traditsioonilise teatrilava üks olulistest omadustest on selle *tabula rasa* olemus. Lavale saab luua mitmeid erinevaid keskkondi, ilma et eelnev mõjutaks uut. Järjest enam aga toimuvad etendused väljaspool teatrimaja. Otsitakse põnevaid kohti, kus olemasolev keskkond täiendaks lavastust. Kuigi sellise leitud ruumi kasutamine võib olla põnev kunstiline võte, tuleb arvestada ka keerukustega, mida lavastuse väljatoomine konkreetses mängukohas nõuab. Järgnev peatükk tutvustab leitud ruumi kontseptsiooni ning kirjeldab aspekte, millega tuli arvestada lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” tegemisel Kondase keskuses, andes põgusa ülevaate ka kunstimuuseumist.

1.1 Leitud ruum

Leitud ruum (*found space*) on keskkond, mis ei ole algselt mõeldud etendustegevuseks ja seda kasutatakse ilma suuremate ümberehitusteta. Sellise mängukoha puhul keskendutakse avastuslikkusele ja uue kogemuse pakkumisele, kaasates ruumi erinevaid tähendusi. Kui klassikaline teatrilava ei jäta eelnevatest lavastustest jälgi ja iga uus etendus kehtestab oma maailma, siis leitud ruumi puhul osutub ümbritsev määravaks. Ruumi enda olemus, iseloom ning ajalugu mitte-teatriruumina saab palju tähenduslikumaks, võrreldes näiteks *black box* teatrisaaliga või traditsioonilise karplavaga. (Unt, 2014, 2016)

Leitud ruumi kasutamine ei ole Eestis uus nähtus. Põnevaid mängupaiku on otsitud alates 1960. aastatest, eriti suvelavastuste puhul (Jänes, 2007). Stsenograaf ja teatriuuriija Liina Unt (2016) on välja toonud, et sobiva keskkonna leidmine võib osutuda sama keerukaks kui näidendi valimine, kuna iga koht pakub hulganisti tähendusi, mis paratamatult keskkonnaga kaasa tulevad, nii ajaloolised, kultuurilised, paikkondlikud, isiklikud seosed jms. Seega on õige ruumi leidmine etendusteks väga oluline ja keskkonnal on lavastuse tähenduse kujundamisel määrav roll.

Lisaks reaalsele ruumile, kus etendus füüsiliselt toimub, eksisteerib lavastus üheaegselt ka fiktsionaalses ruumis. Fiktsiooniruum on lavastuse enda maailm, mis tuleneb näidendist, algtekstis olevatest remarkidest, tegevustest ja tegelaste vahelistest suhetest. Nii reaalne kui ka fiktsionaalne ruum eksisteerivad igas etenduse hetkes. Enamasti panustatakse teatrilaval fiktsionaalse maailma loomisele, kuigi üha rohkem teadvustatakse ka ruumi reaalses keskkonda. Fiktsioonimaailma ja reaalse ruumi suhestamine on üks püsivatest küsimustest lavakujunduses ja ruumi loomises. (Unt, 2016) Leitud ruumi puhul jäävad

mõjutama reaalse ruumi kohad ja selle tähendusväljad, mille kunstnik peab osavalt lavastuse teenistusse rakendama, leides nende ühenduskohad (Jänes, 2007).

Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub” toimus Kondase keskuse näitusesaalis, kus inimesed on harjunud käima enamasti erinevaid näitusi, mitte teatrilavastusi vaatamas. Kuigi ruumi romantiline kujundus toetas intiimset luulelavastust, oli eriti oluliseks just samal ajal Kondase keskuses üleval olev näitus, mis pühendati fotograaf Jaan Rieti 150. sünniaastapäevaks. Näitus tutvustas tema perekonna nelja naist, nende elu ja loomingut, toetades sellega lavastuse atmosfääri, kuna ka lavastuses oli kasutatud vaid naisautorite tekste, mida meesnäitlejad esitasid. Antud seos oli välja toodud lavastuse tutvustuses ning publikul oli võimalus enne ja pärast etendust näitusega tutvuda. Fotosid rõhutati ka etenduse ajal, kui näitlejad ise neid vaatasid, samuti tõi Rieti loomingut esile valguskujundus. Lisaks näitusele kasutati teisi ruumi omadusi nagu suuri aknaluke või maja verandat. Lavastust vaatamas käinud Eesti Rahvusringhäälingu kultuuriportaali toimetaja Karmen Rebane (2023) kirjutas oma arvustuses:

Ajaloost on see lavastus tõepoolest lausa läbi imbunud ning lavateose lahutamatuks osaks on Kondase keskuses väljas olev fotograaf Jaan Rieti 150. sünniaastapäevale pühendatud näitus "Sõsarkond", mis räägib tema perekonna naistest. Neil, kel plaanis lavastust vaatama minna, soovitan võtta see aeg, et natukene varem Pika tänava kunstimekasse kohale minna ja väljapanekut vaadata. Lisaks sellele, et väljas olevad fotod on tõepoolest imeilusad ja huvitavad, aitavad need end lavastuseks häälestada ja muust olmemürast välja lõigata.

Seega hästi valitud ja kasutatud leitud ruum annab lavastusele juurde lisatähendusi ning on põnevaks vahelduseks ka publikule, kes on harjunud käima etendusi vaatamas enamasti teatrimajades.

1.2 Kondase keskus

Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub” toimus Kondase keskuses, mis on Viljandi vanalinnas asuv kunstimuuseum. Keskus asutati 2003. aastal, tegutsedes Jaani kirikule kuuluvas majas, mis ehitati saksakeelse pastori Ernst Johannes Mickwitzi eestvedamisel, valmides 1895. aastal. Nõukogude ajal, kui Jaani kirikuhoonet kirikuna ei kasutatud, asus seal rajoonirahvatukogu. 1992. aastal kirik taaspühitseti. Alates 2012. aastast tegutsetakse osana Viljandi linnavalitsusele kuuluvast Sakala keskusest. (Kondase keskus, s.a.)

Muuseum on pühendatud Paul Kondasele (1900–1985) – Eesti ühele tuntuimale iseõppinud kunstnikule – seega saab näha keskuses tema loomingu püsinäitust ning lisaks korraldatakse vahetuvaid näitusi. Kuna Kondase keskus on Eesti ainus mitteprofessionaalse ehk autsaiderkunsti (sh naivistliku kunstiga) tegelev muuseum, on nende missioon uurida, koguda, näidata ja tutvustada professionaalsest kunstist väljapoole jäävat. Väljapanekuid on nii klassikalisest maalikunstist, arhitektuurist, käsitööst ja kontseptuaalsest kunstist autsaiderkunsti, mis on keskuse fookuseks. Näitustele lisaks korraldatakse Kondase keskuses kultuuriüritusi, loenguid, muuseumitunde, töötube ja haridusprogramme. (*Ibid.*)

Muuseumit rahastab Viljandi linnavalitsus, samuti toetab keskuse tegevust Eesti Kultuurkapital. 2019. aastast alates kuulub Euroopa autsaiderkunsti assotsiatsiooni liikmete hulka. Kondase keskuse üldpindala on 367 ruutmeetrit, millest 225 ruutmeetrit on ekspositsioonipind. Kondase keskuse ruume on võimalik eri üritusteks rentida. (*Ibid.*)

1.3 Lavastuse väljatoomine leitud ruumis

Kuigi leitud ruum annab mitmeid võimalusi kunstiliste lisakihistuste saavutamiseks, tuleb selle kasutamisel arvestada ka mitmete korralduslike keerukustega ja lähtuda konkreetse koha eripäradest. Spetsiaalselt etendamiseks loodud kohtades nagu näiteks *black box* tüüpi teatrisaalides või -majades on olemas elementaarne varustus lavastuse loomiseks. Teatrikunsti professor David Wohl (2014) toob välja, et kohaspetsiifilises teatris puudub sageli nii suur kontroll kui traditsioonilises teatrisaalis. Näiteks ei pruugi etenduspaigas olla konkreetset lava, võivad puududa tehnilised võimalused nagu heli- ja valgustehnika, vool, tualetid, piletikassa, lavatagused ruumid jpm. Seega tuleb enne lavastuse loomist mõelda mitmetele aspektidele, näiteks kui palju on vajadust ja kontrolli akustika ning valguse üle, millised on ruumi võimalused, kuhu mahuvad riietusruumid, kui palju tuleb etenduspaika ümber kujundada, kas publik seisab püsti või on neile vaja toole jms. Kuigi iga konkreetne koht seab oma nõudmised, on käesolevas töös keskendutud just neile aspektidele, mis puudutasid lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” väljatoomist Kondase keskuses.

Traditsioonilises teatrisaalis on tavaliselt olemas erinevad tehnilised võimalused nagu näiteks elementaarne heli- ja valgustehnika ning arvestatud on saali akustikaga. Suuremates teatrisaalides on sageli olemas nõörpööning, mis võimaldab dekoratsioone etenduse ajal vahetada, eesriie ja muu vajalik. Leitud ruumis aga tihti sellised võimalused puuduvad, mistõttu on oluline võimalikult vara mängupaika külastada koos kunstniku, heli- ja valguskujundajaga. Produtsendi õppevihik (*s.a.*) toob välja, et kuigi produtsent peaks

peamistest tehnilistest vajadustest teadlik olema, siis detailidesse süveneb juba iga valdkonna spetsialist ise. Enne proovide algust käisime valgus- ja muusikalise kujundajaga vaatamas Kondase keskuse ruume, et kaardistada sealsed tehnilised võimalused. Nead jälgisid täpselt enda tööks vajalikke aspekte nagu tehnika riputamise võimalused, voolu kättesaadavus või akustilised omadused. Kuna Kondase keskuses puudus vajalik valgus- ja helitehnika, ning ka selle jaoks riputuskohad, nõudis see kunstiliselt meeskonnalt loovate lahenduste otsimist, kuidas antud võimalustega luua parim tulemus.

Ruumi suurusest ja akustikast sõltub, kas on näiteks vajadust kasutada mikrofone. Kondase keskuse ruum oli piisavalt väike, et mikrofone polnud tarvis, küll aga pidime arvestama, et väljast tulevad helid kostuvad hästi saali. Viljandi Hansapäevade raames toimuvate etendustega, kui samal ajal toimus lähedal veel mitmeid üritusi, näiteks Viljandi lauluväljakul toimuv suur kontsert, pidime korraldajatega ka need aspektid läbi arutama ja kompromissini jõudma. Probleemiks osutus maja ees asuv Kunsttükide Tänavava lava, mille esinemised kostusid meie saali. Jõudsim ka sealse korraldaja ja helitehnikuga kompromissile, et etenduse ajaks vähendavad nad helitugevust. Seega tuleb leitud ruumis lavastuse väljatoomisel arvestada, et samal ajal toimuvad üritused ja lähedal asuvad kohad võivad mõjutada etendust.

Mina keskendusin üldistele tingimustele, näiteks ruumi mõõtmed, publiku paigutuse võimalused, abiruumide olemasolu, tehnika ja dekoratsioonide hoiustamise kohad jne. Algselt arvasime, et lava ja publik on samal tasapinnal, kuid proovide käigus mõistsime, et peame siiski nähtavuse huvides kas lavaosa või publikut tõstma. Otsustasime publikukohad asetada tribüünidele. Kui aga tuua tehnika ja tribüünid ruumi, tuleb mõelda, kuidas see mõjutab leitud ruumi atmosfääri. Kui teatrisaalis on olemas enamasti fikseeritud kohad, siis leitud ruumis on oluline täpselt välja arvutada saali mahutavus. Selleks, et ei toimuks ülemüüki, kutsusin endale abiks kaasa mõtlema oma õppejõu ja Ugala lavastusala juhi Pille-Riin Lillepalu. Olin teinud algse joonise, et saali paigutust paremini ette kujutada, mida hiljem täiendasin (vt lisa 1). Kokku sai paigaldatud kaks rida tribüüne: 4 ühes reas + 1 tribüün tehnikutele. Esimene ja teine rida asetsesid põrandal, kolmas rida 20 cm kõrgusel ja neljas 40 cm kõrgusel. Tehnikute tribüün oli publiku taga. Esimeses ja viimases reas oli 15 tooli ja kahes vahepealses 14 tooli, seega kokku 58 kohta, sellist paigutust aga kasutasime vaid esimesel etendusel, kui saal oli täiesti välja müüdud (vt joonis 1), hilisemalt kõige esimest rida polnud, mis andis rohkem mänguruumi ka näitlejatele. Produtsendina peab eelarvet koostades arvestama leitud ruumis lavastuse väljatoomise lisakulutustega: renditav tehnika, tribüünid, vajalik transport jms võib osutuda kulukaks.

Joonis 1. Kohtade paigutus Kondase keskuses esietenduse ajal. (Foto: Loreta Janson)

Teatrimajas on publikul välja kujunenud kindel rutiin etenduste külastamisel, kuid alternatiivses ruumis tuleb publiku heaolu hoolikalt planeerida. Kui vaatajad tunnevad end ebamugavalt või nähtavus on halb, võib see negatiivselt mõjutada lavastuse vastuvõttu. Seetõttu on publikule parima võimaliku kogemuse tagamine ülioluline lavastuse õnnestumiseks. Lisaks on oluline välja tuua, kuidas etenduspaika pääseb ja millega tuleb publikul arvestada, näiteks liikumispuude korral või ka riietumise osas. (Koplowitz, 2022) Kuigi Kondase keskus paikneb Viljandi vanalinnas, kuhu viljandlastel on mugav kohale jõuda, kuulsime tagasisidena, et inimestel väljastpoolt Viljandit on pigem keeruline tulla, sest pärast etenduse lõppu ei pääse ühistranspordiga tagasi. Samuti tuleb läbi mõelda, kus saab publik etenduse algust oodata, kuhu saab anda üleriided, kas garderoob on valvega, tualettide asukoht jne. Kondase keskusesse jõudes tervitasid publikut vabatahtlikud publikuteenindajad, kes kontrollisid pileteid ja juhatasid külalisi. Enne etendust oli publikul võimalus Kondase keskuses näitust külastada.

Lisaks tuleb leitud ruumis hoolikalt tähelepanu pöörata ohuallikatele, sest tihti ei ole sellised kohad mõeldud teatritegemiseks või üldse inimestele külastamiseks. Ohutus tuleb läbi mõelda erinevate osapoolte vaatepunktist: etendajad, tehnilised töötajad ja publik. (Koplowitz, 2022) Kuigi Kondase keskus on kohana külastajatele ohutu, mõtlesime ja kontrollisime siiski kõik ohukohad üle ja vajadusel võtsime kasutusele tarvilikud meetmed.

Näiteks lisasime tribüünidele piirded ja kinnitasime toolid omavahel, et keegi ei saaks alla kukkuda ning veendusime, et kõik kaablid oleksid korralikult kinnitatud ja tehnika ohutult paigutatud. Samuti tuleb arvestada etenduspaiga ohutusnõuetega. Kuna otsustasime lavastuse osana kasutada olemasolevat verandat, pidime jälgima täpseid tuleohutusnõudeid. Veranda puhul oli tegemist varuväljapääsuga, seega oli oluline tee ukseni alati vabaks jätta. Mõtlesime läbi olukorra, kui näiteks etenduse ajal kellelgi halb hakkab. Samuti tegin omale selgeks evakuatsiooniplaani ja viibisin igal etendusel saalis, et vajadusel inimesi välja aidata. Meie etenduste ajal ühtegi õnnetust ette ei tulnud ja saime publikult kiita, et kõik oli väga hästi korraldatud, mis oli suur rõõm.

Leitud ruumis lavastuse tegemisega tuleb arvestada ka etenduskoha haldaja vajaduste ja nõudmistega. Isegi kui valitud kohaga seotud inimesed näitavad algul üles suurt huvi, võib teatritegemisega seotud spetsiifika tekitada konflikte nende tavapäraste harjumustega. Samuti tuleb arvestada koha omapärast tulenevate riskidega, näiteks muuseumis peab tagama, et kõik eksponaadid jääksid terveks ja vajadusel need turvaliselt eemaldada. Samuti veenduda, et varuväljapääsud ei oleks blokeeritud ning kasutatav tehnika oleks turvaliselt paigaldatud. Läbirääkimistel valitud asutuse töötajatega tuleks vältida selliste küsimuste esitamist, millele on kerge vastata eitavalt. Selle asemel tuleks küsimused sõnastada konstruktiivselt, näiteks: "Kui me soovime seda teha, milliseid samme peaksime ette võtma?" Oluline on hoida häid suhteid sealsete töötajatega ja leida kompromisse. (Koplowitz, 2022) Kuna Kondase keskus oli avatud iga päev kell 11-18, saime teha proove vaid enne või pärast seda aega. Lisaks oli oluline leida tasakaal koha tavapärase tegevuse ja meie lavastuse jaoks, et mitte segada näituse külastajaid. Meil polnud võimalust hoida tehnikat ja tribüüne püsivalt saalis, tehnika ülesehitamine aga võttis väärtuslikku prooviaega. Jõudsime Kondase keskusega kompromissile, et saame selle osa tehnikast üles jätta, mis ei sega näituse vaatamist ja tribüünid üheks etenduse plokiks. Kuna lavastuse väljatoomine on spetsiifiline protsess, mida võib olla keeruline mõista neil, kes pole sellega varasemalt kokku puutunud, oli oluline täpselt selgitada, miks ikkagi vajame tribüüne või kaua kogu tehnilise osa ülesehitamine aega võtab. Kaasates Kondase keskuse töötajaid protsessi ning pakkudes võimalust läbimänge jälgida, oli võimalik luua paremat arusaamist ja vastastikust toetust. Seega tuleb leitud ruumis, kus ei ole harjutud teatritegevusega, osata pidada läbirääkimisi ja luua kompromisse, et tagada nii lavastuse kui ka koha igapäevase tegevuse sujuv toimimine.

Lavastuse väljatoomine leitud ruumis võib tunduda kohati keeruline, nõudes põhjalikku planeerimist ja kohanemisvõimet. Sellistes kohtades puuduvad enamasti traditsiooniliste teatrisaalidele omased tehnilised võimalused ja tuleb arvestada koha

eripäradega ning olla valmis loovateks lahendusteks. Oluline on tagada nii meeskonna kui ka publiku ohutus ja heaolu, võttes arvesse ligipääsetavust, turvalisust ja mugavust. Samuti on oluline pidada läbirääkimisi ja luua kompromisse kohalike asutuste ja organisatsioonidega, et tagada sujuv koostöö. Vaatamata väljakutsetele pakub aga leitud ruum palju võimalusi ja inspiratsiooni loomingulisele meeskonnale ning unikaalset kogemust publikule, kui kõik aspektid on põhjalikult läbimõeldud ja korraldatud. Meie lavastuse jaoks sobis antud ruumi spetsiifika ja konkreetne näitus ideaalselt etendust toetama ning Kondase keskuse töötajad olid abivalmid vastu tulema meie soovidele.

2. Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub”

Visuaalne luulelavastus „Naiste tuum, meeste kuub” esietendus 3. juunil 2023. aastal Kondase keskuses. Kokku toimus kuus etendust, millest esimesed kolm kuulusid Viljandi Hansapäevade programmi. Lavastuse aluseks oli eesti naisautorite luule alates 20. sajandist kuni tänapäevani, kasutades järgmiste autorite teoseid: Lydia Koidula, Marie Heiberg, Marie Under, Betti Alver, Anna Haava, Kersti Merilaas, Astrid Reinla, Debora Vaarandi, Doris Kareva, Kristiina Ehin, Keiti Vilms ja Kädi Kallau.

Lavastust tutvustav tekst oli järgnev:

Kui õige laseks kanda ennast eesti naiste luulel? Laseks ennast kanda 20. sajandist - tänapäeva välja. Vaataks eesti naist läbi tema enda silmade ja riimide.

Naise tuum. Naise mäng. Sõnadest saavad helid, helidest muusika, muusikast sünnib hetk ja hetkest teater. Kaks meest naiste riimiteatris: mida nad seal näevad, keda?

Ega ometi ennast? Milline on see valu, see rõõm, mis on neil ühine? Lavastuses

“Naiste tuum, meeste kuub” ei otsita sõnadele rütme ja riimidele viibimist. Ei - hetk oli küsimus. Luuletus oli vastus. Kas me leiame selle luuletuseks sündinud hetke üles?

(Eesti Teatri Agentuur, s.a.)

Kondase keskuses, kus etendused toimusid, oli samal ajal üleval fotograafi Jaan Rieti 150. sünniaastapäevale pühendatud näitus „Sõsarkond”, mis tutvustas tema perekonna nelja naist, nende elu ja loomingut, toetades sellega lavastuse atmosfääri. Publikul oli võimalik etenduse piletiga ka näitust külastada.

Lavastusmeeskond oli järgmine:

Lavastaja-dramaturg-kunstnik: Adeele Jaago (Ugala Teater)

Osades: Mihkel Kuusk ja Kristian Põldma

Muusikaline kujundaja: Jaan Jaago

Valguskunstnik ja koreograaf: Karmi Pikkma (TÜ VKA)

Visuaalne kujundaja: Piret Parrest (TÜ VKA)

Helitehnik: Joonatan Kivi (TÜ VKA)

Turundus ja kommunikatsioon: Karoliina Kangur (TÜ VKA)

Produtsent: Loreta Janson (TÜ VKA)

Lavastust toetasid: Eesti Kultuurkapital, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia, Viljandi linn, Viljandi Hansapäevad, Raamatukoi, Põhjala, Liviko, Pizzeria Pantalone, Vali Press.

2.1 Lavastusprotsess

Lavastusprotsess on „tööperiood, mis loomingu- ja tehnilise ja korraldusliku meeskonna koostöös hõlmab nii ettevalmistavat tööd kui ka prooviprotsessi ja mille tulemusel valmib lavastus“ (Teatriterminoloogia, *s.a.*) Eesti Lavastajate Liidu ja Eesti Etendusasutuste Liidu vahel sõlmitud kollektiivlepingu lisas nr 4 (2016) on välja toodud lavastusprotsessi kirjeldus, mille tsüklid on näha alljärgneval joonisel (vt joonis 2).

Joonis 2. *Lavastusprotsessi kirjeldus.*

Kuna selline töökorraldus on mõeldud suurematele teatritele, kus on palju töötajaid ja erinevaid osakondi, lihtsustasin meie projekti jaoks tegevuskava. Siiski olid lavastusprotsessi tsüklite kirjeldused endale heaks kontrolliks, et olulisemad valdkonnad saaks kaetud.

2.1.1 Lavastuse planeerimine

Idee lavastuse loomiseks tuli lavastaja Adeele Jaagol 2022. aasta novembris, mil ta kutsus mind produtsendiks, kuna oleme varasemalt koos töötanud. Lavastaja mõttes oli kontseptsioon, kus meesnäitlejad esitavad eri ajastu naisautorite loomingut, leides ühisosa

aegumatute ja inimlike teemadega, mis olenemata ajast korduvad. Lavastaja pakkus välja, et näitlejad võiksid olla Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia (TÜ VKA) tudengid.

Eeltöö on projekti õnnestumise puhul väga oluline. Planeerimiseks on vaja teada lavastuse peamisi tingimusi, tutvuda näidendiga, rääkida lavastaja ning kunstnikuga jne. Planeerides tuleb mõelda erinevatele võimalustele, koostada hinnanguline eelarve ja ajakava, mis aitab otsustada, kas projektiga üldse saab edasi minna või mitte. (Dionne, 2018) Kui olin koostanud esialgse plaani, selgus Eesti Kultuurkapitalile taotlust täitma hakates, et tudengite töötasu ei toetata. Kuna esialgne mõte oli lavastus välja tuua juba 2023. aasta märtsis, saime aru, et aega jääb liiga väheks ning ilma rahalise toetuseta ei saa tööd jätkata. Otsustasime lavastuse edasi lükata sügisesse, kui tudengid oleksid olnud Eesti Kultuurkapitali nõuetele vastavalt professionaalid.

2023. aasta jaanuaris tuli Jaagol mõte tuua lavastus välja Viljandi Hansapäevade raames, mis toimub juuni algul. Selleks ajaks aga poleks tudengid veel ülikooli lõpetanud ning lavastaja otsustas vabakutseliste näitlejate Mihkel Kuuse ja Kristian Põldma kasuks. Kuna suurematel sündmustel, nagu Viljandi Hansapäevad, on laialdasem turundusvõimekus, tundus plaan lavastus festivali programmi kaasata, sobiv etenduste piletimüügi tagamiseks. Planeerimise faasis tekkinud arusaam, et Viljandi Hansapäevade programmi kuulumine aitab tagada toimiva turunduskampaania soovitud sihtgrupile, ei osutunud siiski tõeks. Kuigi osalesime ka Kohvikuteöö ja Kunsttükide Tänav programmis ning saime positiivset vastukaja, osales Viljandi Hansapäevade külastajaid vähem kui esialgselt arvestasime.

Etenduspaigana pakkus Jaago välja Kondase keskuse, kus oli lavastuse jaoks sobiv ruum. Hea kokkusattumusena oli ruumis lavastuse prooviperioodil üleval ka Jaan Rieti 150. sünniaastapäevale pühendatud näitus, mis andis ruumile veel ühe uue kihistuse ja toetas lavastuse kontseptsiooni. Kuna ruumis olev näitus omas tugevat tähendust ja haakus lavastuse teemaga, ei olnud vajadust kaasata eraldi kunstnikku.

Eesmärgiks oli anda kokku seitse etendust, neist esimesed neli Viljandi Hansapäevade raames. Arvestasime, et ühele etendusele mahub umbes 50 külastajat, seega kokku võiks etendusi külastada ligi 350 inimest. Samuti oli plaanis teha pärast igat etendust vestlusõhtu ühe luuletajaga, kes vabas vormis oma mõtteid luulest ja lavastusest esitada saab. Eesmärk oli lavastusega luulet publikule lähemale tuua ja aidata seda paremini mõista. Lisaks soovisime panustada Eesti etenduskunsti, luues omapärase ja kunstiliselt võimeka lavastuse. Oluline oli tähelepanu tuua ka Kondase keskusele, mis 2023. aastal oma 20. tegutsemisaastat tähistas.

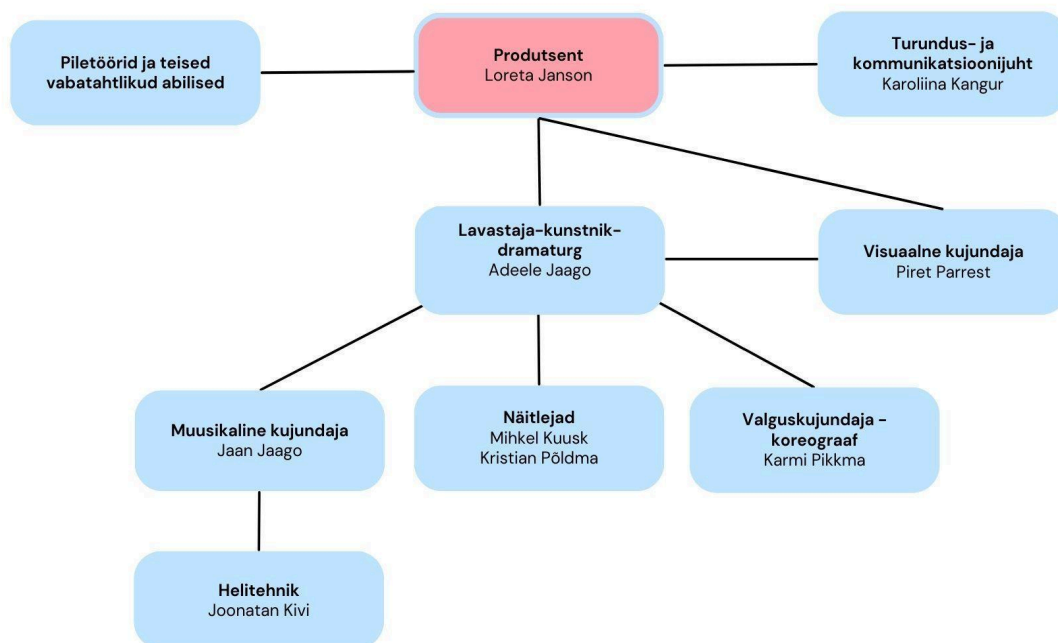
Planeerimisprotsess oli pikk ja nõudis tihedat infovahetust, selle haldamiseks tegin *Google Drive*'i keskkonda kausta, kuhu koondasin kõik lavastust puudutavad failid (näiteks

taotlused, proovigraafik, eelarve, turundusplaan, fotod, visuaalid jm) ja jagasin igat faili vastava meeskonnaliikmega. Lavastuse meeskonna struktuuriga saab tutvuda järgnevas alapeatükis.

2.2 Meeskond

Repertuaariteatrites, kus on oma teatrimaja ja enamasti püsitrupp ning mängukavas on mitmeid erinevaid lavastusi, on ka kindlad administratiivsed ja tehnilised töötajad. Üldiselt jagunevad teatritöötajad kolme kategooriasse: kunstilised töötajad (näiteks lavastajad, näitlejad, kunstnikud), tehnilised töötajad, kes omakorda jagunevad lavastust ettevalmistavate (näiteks dekoraator–butafoorid, rätsepad) ja etendust teenindavate töötajate (näiteks valgustajad, kostümeerijad, grimeerijad) ning administratiivsed töötajad (näiteks turundus-, finants- ja müügijuht). (Tonts, 2016) Projektipõhiselt loodava lavastuse puhul aga puuduvad enamasti pikaajalised töölepingulised töötajad ja konkreetse ametijuhendiga piiritletud tööülesanded, olemas on vaid teatrijuht või produtsent, kes lavastuse väljatoomise korraldusliku poole eest vastutab ja vastavalt konkreetse projekti vajadusele koos lavastajaga meeskonna kokku paneb. Kuna enamasti on eelarve piiratud, püütakse hakkama saada võimalikult väikese meeskonnaga ja on tavaline, et töötajad teevad ka selliseid ülesandeid, mis ei väljendu otseselt nende ametinimetuses, kas siis rahalise kokkuhoiu, personaalse huvi või muu põhjuse tõttu (Produtsendi õppevihik, *s.a.*).

Lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” puhul valis loomingulise meeskonna (näitlejad, valguskujundaja–koreograaf, muusikaline ja visuaalne kujundaja) lavastaja ning mina kaasasin tehnilised ja administratiivsed töötajad (turundus- ja kommunikatsioonijuht, helitehnik, vabatahtlikud abilised). Lavastaja suhtles loomingulise meeskonnaga kunstilistes küsimustes, mina kooskõlastasin korralduslikud teemad nagu prooviaegade sobivus, palgaläbirääkimised, lepingud jms (vt joonis 3). Meeskonnaliikmete valikul lähtusin eelkõige olemasolevatest tutvustest ja positiivsetest kogemustest, mis tagas sujuva koostöö. Suur osa meeskonnast olid minu kursuse- ja koolikaaslased. Hindan väga Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias õppivate erialade mitmekesisust, mis võimaldab erinevatel erialadel ühes lavastusprotsessis koostööd teha. Nii on võimalus tutvuda erinevate inimestega, mis on eeliseks ka pärast kooli lõpetamist.

Joonis 3. Lavastusmeeskonna struktuur

2.2.1 Meeskonna juhtimine

Produtsendi õppevihiku (*s.a.*) järgi on produtsendi roll juhtida loomingulise teose väljatulemist selle kõigis etappides ja aspektides, alates ideest kuni teostuseni. Produtsendil peavad olema teadmised valdkonna eripäradest ja toimemehhanismidest, sest kuigi igal meeskonnaliikmel on oma vastutusvaldkond, on produtsent lõpuks see, kes tervikut juhib ja tagab lavastuse eduka etendumise. Seega on üks produtsendi olulisemaid ülesandeid meeskonna juhtimine ehk eesmärkideni jõudmine teiste inimeste kaudu, suunates töötajaid saavutama oodatud eesmärgid (Loov Eesti, *s.a.*). Meeskonna juhtimisega ei olnud mul varasemalt palju kogemust, samuti puudus kahjuks sellealane õppeaine ka tehnilise produtsendi õppekavast – teemat puudutati põgusalt Juko-Mart Kõlari antavas loovettevõtlustuse õppeaines. Kuigi lavastuse loomisesse ei olnud kaasatud suurt meeskonda, oli kohati siiski keeruline abi küsida ja ülesandeid delegeerida.

Meeskonnaga suhtlemiseks kasutasin kiireks infovahetuseks *Messenger*’i gruppi, kuid olulised failid saatsin kõigile meilile, et vältida nende kadumist igapäevases infovahetuses. Projekti planeerimisfaasis toimus üks-ühele koosolekuid lavastajaga, et paika panna projekti eesmärgid ja ühine visioon. Enne proovide alustamist rääkisin eraldi iga meeskonnaliikmega, et leppida kokku sobivad koostöötingimused ja kooskõlastada proovide ajad. Vastavalt võimalusele käisin ka proovides, kus täitsin etenduse juhi rolli ja sain vastata loomingulise

meeskonna korralduslikele küsimustele. Hiljem töötasin juba tihedalt koos turundus- ja kommunikatsioonijuhiga.

Juhtimisel oli minu jaoks oluline meeskonnaliikmete motiveeritus, et valitseks usalduslik õhkkond ja probleemide korral julgetaks neid avada. Leian, et seda aitasid saavutada üks ühele vestlused. Meeskonnana liitsid meid kindlasti ühised ettevõtmised nagu esietenduse ja viimase etenduse tähistamine, aga ka koos lava üles ehitamine, turundussündmused jms. Väiksemale projektipõhiselt loodavale lavastusele on tihti tavaks, et aidatakse ka nende ülesannetega, mis otseselt ametinimetuses ei kajastu, näiteks näitlejad aitavad lavaehitusega või turundusjuht kontrollib pileteid – selleks oli tähtis ühise missioonitunde olemasolu ja projekti olulisuse mõistmine. Kokkuvõtteks võib öelda, et kuigi meeskonna juhtimine oli minu jaoks uus kogemus ja tundsin end kohati ebakindlalt, siis arvestades meeskonna tagasisidet, selgus, et sain sellega hästi hakkama. Järgmistes projektides olen kindlasti juba enesekindlam, oskan rohkem ülesandeid delegeerida ning teatud olukordades end kehtestada.

2.3 Proovid ja etendused

Lavastuse proovid toimusid ajavahemikus 18. aprill kuni 2. juuni 2023. Esimene lugemine toimus Kondase keskus, kuhu tuli kogu meeskond. Edasi tegime proove Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias ning mai lõpus toimusid läbimänguproovid taas Kondase keskus. Kuna keskus oli iga päev avatud ka külastajatele, saime proove teha vaid enne kella 11 ja pärast kella 18.

Lähtudes teatri ja lavastaja vahel sõlmitava lepingu üldiste tingimuste kokkuleppest, tuleb võimaldada loomingulise meeskonnale vähemalt 40 proovi ning neist 12 lavaproovi dekoratsioonidega (Eesti Lavastajate ja Dramaturgide liit, 2016). Kuigi planeerisin proove algselt isegi rohkem, siis lõpuks toimus neid siiski vähem, sest ette tuli mitmesuguseid lavastusmeeskonna eraelulisi takistusi. Lisaks proovidele tuli arvestada ka n-ö tehniliste proovidega, kus tegeleti vaid valgus- ja muusikalise kujundusega.

Kuna meil polnud eraldi etenduse juhti, sest selleks ei olnud vajadust, täitsin seda rolli ise. Produtsendi õppevihik (*s.a.*) toob välja, et inspitsient ehk etenduse juht vastutab esinejate, lava, kostüümi, rekvisiidi jne valmisoleku eest etenduseks. Eesti Entsüklopeedia kirjeldab inspitsienti kui „näitejuhi abi; proovide ja etenduste korraldav juht” (Eesti Entsüklopeedia, 2006) Olles ise teatris etenduse juhina töötanud, leian, et tööülesanded on siiski palju

mahukamad. Etenduse juht peab tundma hästi teenindatavat lavastust, et ootamatute probleemide korral võtta vastu kiirelt otsuseid.

Minu ülesanded proovide ajal etenduse juht – rekvisiitorina olid järgmised:

- leida vajalikud (asendus)rekvisiidid;
- aidata pörgatada loomingulisi ideid;
- teksti muudatuste ülesmärkimine;
- vajadusel teksti ette ütlemine näitlejatele;
- proovisaali korrashoiu tagamine enne ja pärast proovi;
- vahendada infot lavastaja ja ülejäänud meeskonna vahel;
- vastata kõigile jooksvatele korralduslikele küsimustele;
- informeerida eesolevatest plaanidest.

Kuna aitasin lavastajat ka kunstniku rolli täitmisega, oli proovides käimine oluline, et leida sobilikke kostüüme ja rekvisiite, mis lavastuse visiooniga sobiksid. Samuti vahendasin turundus- ja kommunikatsioonijuhile lavastuse ideid ja mõtted, mis võiksid aidata etenduste reklaamimisel.

Etenduste ajal olid minu ülesanded järgmised:

- enne etendust veendusin, et näitlejate kostüümid oleksid terved ja puhtad;
- paigutasin rekvisiidid õigetele kohtadele;
- etenduste alustamine, veendudes, et publik on kohal ja näitlejad valmis;
- meeldetuletus publikule telefonide ja pildistamise kohta;
- etenduse ajal istusin saalis, et vajadusel aidata publikul saalist väljuda;
- pärast etendust korjasin kokku rekvisiidid ja taastasin ruumi korrashoiu.

Koostasid ka lavastuspassi (vt lisa 2), kus on kirjas kogu informatsioon, mis puudutab etenduse juhi tööd selle lavastuse puhul. See on oluline, et vajadusel saaks keegi teine mind asendada ning pärast pikemat pausi selle järgi lavastus taastada. Kuigi võtsin seekord enda peale etenduse juhi, rekvisiitori ja riietaja rolli, poleks olnud vajadust eraldi inimest palgata, sest töömaht oli väike, lisaks soovisin ise igal etendusel kohal olla ja saada osa ka prooviprotsessist.

2.4 Autoriõigused

Lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” tekst põhines 12 nais autori luulel: Lydia Koidula, Marie Heiberg, Marie Under, Betti Alver, Anna Haava, Kersti Merilaas, Astrid Reinla, Debora Vaarandi, Doris Kareva, Kristiina Ehin, Keiti Vilms ja Kädi Kallau ning kasutasime ka kahte lugu, mille viiside autoriteks olid Erko Niit ja Urmas Alender. Teose kasutamisel on vaja alati autori luba. Autoriõiguse alla kuuluvad isiklikud ja varalised õigused, esimesed on autorist lahutamatud ehk tema nimi jääb alati teosega seotuks. Varalisi õigusi saab loovutada ehk müüa või lubada litsentsi kaudu ajutiselt kasutada. (Produtsendi õppevihik. *s.a.*)

Kui näidend valmis sai, hakkasin kohehelt uurima autoritelt või nende õiguste pärijatelt luba loomingu kasutamiseks, sest juhul kui keegi ei luba oma loomingut kasutada, peab algmaterjali muutma. Kahe autori surmast on möödas enam kui 70 aastat ja nende teoseid võib kasutada luba küsimata, seitse autorit on meie seast lahkunud vähem kui 70 aastat tagasi ja nende puhul tuli saada luba teoste õiguse pärija(te)lt.

Esmalt kirjutasin Eesti Kirjanike Liidule (EKL), et uurida, kuidas täpselt tegutsema peaksin. EKL vastas, et vajame autoritelt kirjalikku luba teose kasutamiseks ja nemad saavad aidata kontaktidega. Kuna aga suhtlus EKL-ga oli aeganõudev, siis enamik kontakte otsisin ise. Paljud autorid ja pärijad meilidele ei vastanud, mistõttu pidin otsima telefoninumbreid, neile helistama ja paluma siiski ka meilile vastata, et oleks kirjalik luba. Selleks, et kontaktid üldse leida, pidin pöörduma esmalt näiteks autorite muuseumite poole, kes siis omakorda andsid pärija kontakti, selline infovahetus võttis väga palju aega. Koostasime endale järje pidamiseks täpse tabeli autori nime, sünni- (ja surmaaajaga), (pärija) kontaktiga, nõusoleku ja täpsemate tingimuste osas – see aitas kindlasti infovahetust hallata.

Muusikaline kujundaja ja lavastaja soovisid kasutada kahte heliteost. Nendega seoses võtsin ühendust Eesti Autorite Ühinguga (EAÜ), kes andsid autorite (pärija) kontaktid. Küll aga olid ühe autori pärijate kontaktid vananenud ja tegelikkuses tuli välja, et pärijaid on lausa viis, kellelt kõigilt tuleb kirjalik nõusolek saada. Kuna teose lisandumine tuli lavastusse üsna viimasel hetkel, oli see pingeline, sest kontaktid olid vananenud ja vastuseid ei tulnud. EAÜ-ga sõlmsin Muusika Esitamise Lepingu ja saatsin neile finantsaruande, kellele ka teoste kasutamise eest tasusime.

Inimesed vastasid enamasti väga aeglaselt. Pärast ülehelistamist selguski tihti, et meiliaadress pole kasutusel või on kiri kahe silma vahele jäänud. Selleks aga, et saada inimeste telefoninumbreid, pidin ise internetist kontakte otsima või kirjutama lausa *Facebook*’i, et saada näiteks kellegi vanaema telefoninumber. Seega oli kirjalike nõusolekute

saamine kindlasti minu töö üks aeganõudvamaid protsesse. Autorite ja nende lähedaste siiras üllatus ja tänu, et sellega tegeleme, osutus aga väga positiivseks.

Üldiselt olid autorid ja õiguste pärijad positiivselt meelestatud, et luulelavastust loome ja andsid heameelega nõusoleku. Vaid üks autor ei andnud oma teose kasutamiseks luba, tema loomingut pidime näidendist välja jätma. Tuli ette ka juhtum, kus pidime ühele pärijale täpselt selgitama lavastuse kontseptsiooni ja kuidas luuletust täpsemalt kasutatakse.

Autorite nimed tõime välja lavastusega seotud info juures ja kavalehel, samuti pakkusime neile tasuta pileteid etendusele. Seda kasutas vaid ühe autori õiguste pärija, kes oli etendusest pisarateni liigutatud, teistele ei sobinud etenduste kuupäevad. Luuletajad oma paari teose esitamise eest tasu ei nõudnud. Etendust külastasid ka Anna Haava keskuse töötajad, kes olid huvitatud külalisetendusest enda majas, kahjuks aga poleks see olnud produktsiooni poolelt võimalik.

2.5 Eelarve ja rahastus

Produtsendi õppevihiku (*s.a.*) järgi on mahukas osa produtsendi tööst lavastuse väljatoomisel seotud finantsaspektidega nagu eelarve koostamine ja rahastuse leidmine. Põhjaliku eelarve tegemine on väga oluline, sest annab aimu, kas finantsiliselt saab üldse lavastust sellisel kujul teostada. Lisaks on see vajalik juhtimisvahend kogu lavastuse meeskonnale, aidates tagada kulude kontrolli ja ressursi tõhusa jaotamise. Täpse plaani koostamiseks on vaja hästi tunda väljatulevat lavastust, suheldes sel teemal kunstilise meeskonnaga. Taotluse esitamisel tuleb põhjalikult tutvuda toetusprogrammi tingimustega ning jälgida hoolikalt aruandluse nõuete täitmist, mis on sageli mahukas ülesanne. Sponsorite leidmine, nendega suhtlemine ja sobiva koostöövormi pakkumine võtab palju aega ja nõuab professionaalsust.

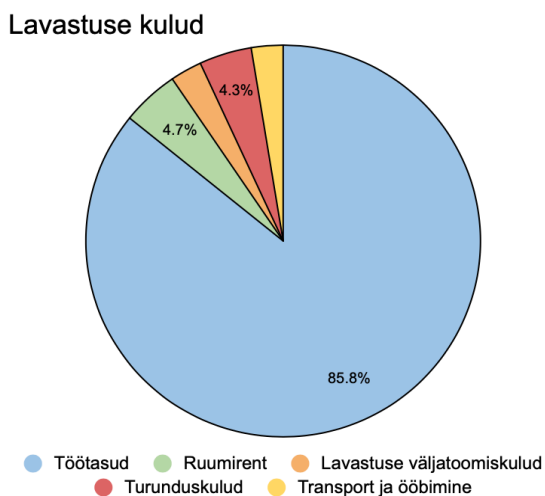
Eelarve koostamisel põhinesin oma varasematele teadmistele. Abiks oli õppeaine Ettevõtlus etenduskunstides, kus lavastuse eelarve koostamisele keskendusime. Täpsete kulude teada saamiseks uurisin kuluallikaid eraldi, küsides hinnapakumisi. Kuna saime rahastust oodatust vähem, pidime kulusid pidevalt kärpima. Samuti ei võinud kindel olla saalide täielikus täituvuses, seega arvestasin omafinantseeringu tuluga pigem pessimistlikult. Esialgne eelarve oli ligikaudu 18 500 €, lõpuks aga oli eelarve 12 400 €, olin sellega arvestanud ja esmane plaan oligi väga idealistlik.

Põhilised projekti kulud (vt joonis 4), ligi 86%, moodustasid meeskonna töötasud, ülejäänud 14% jagunes järgmiste väljaminekute vahel: ruumirent (etenduste toimumiseks Kondase keskuses); muud lavastuse välja toomise kulud, sealhulgas dekoratsioonid,

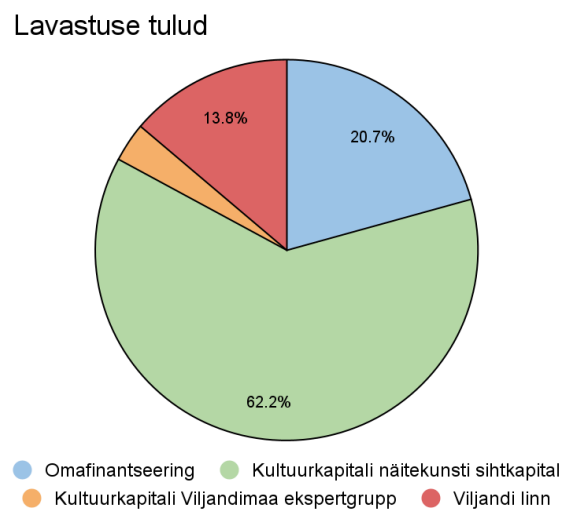
rekvisiidid, tehnika; turunduskulud ning näitlejate transpordi ja ööbimise toetamine, kuna nende paikne elukoht ei olnud Viljandi linnas.

Lavastuse tulud (vt joonis 5) jagunesid järgmiselt: Eesti Kultuurkapitali Näitekunsti sihtkapital (62%), omafinantseering ehk piletimüük (21%), Viljandi linn (14%) ja Eesti Kultuurkapitali Viljandimaa Ekspertgrupp (3%). Paljusid väljaminekuid aitasid katta erinevad toetajad, mida pole joonisel kujutatud: TÜ Viljandi kultuuriakadeemia, kes aitas põhiliselt tehnika ja prooviruumidega; Vali Press, kes aitas kavalehed trükkida, mida publik sai tasuta võtta ning Liviko, Põhjala, Pantalone Pizza ja Raamatukoi, kelle tooted aitasid meeskonda ja vabatahtlikke abistajaid tänada. Tänu sponsoritele oli rahaline kokkuhoid hinnanguliselt 1500 €. Piletihiinad olid järgmised: tavapileti hind 20 € ja sooduspilet 17 €, mis oli õpilastele, tudengitele ja pensionäridele. Lisaks tegime 10 € sooduspileti pakkumisi TÜ VKA tudengitele ja töötajatele ning suurematele gruppidele.

Joonis 4. Lavastuse kulud

Joonis 5. Lavastuse tulud

Taotluste kirjutamisel osutus keeruliseks leida optimaalne aeg, sest liiga vara esitades on veel ebaselge kunstiline kontseptsioon ning projekte ei taheta rahastada. Kui aga jääda rahastuse küsimisega hiljaks, jätab see lavastuse väljatoomiseks liiga vähe aega. Keerulisim oli Eesti Rahvakultuuri Keskuse taotluse täitmine, kus nõuti kõige spetsiifilisemalt hinnapakumisi ja kinnitusi. Samas aitab taotluse kirjutamine mõelda olulistele aspektidele, näiteks täpselt ära määratleda lavastuse sihtrühm, mis on oluline ka turundamiseks.

Planeeritud seitsme etenduse asemel toimus kuus, sest saali täituvusega oli raskusi. Võtsin otsuse vastu üpris varakult, nii et pidime vaid mõne inimese piletid ümber vahetama.

Samuti pidime kahjuks ära jätma planeeritud vestlusõhtud luuletajatega, kuna saime toetust oodatust vähem. Planeeritud etenduse ära jätmisega kahanes ka publiku arv, 350 inimese asemel külastas etendusi kokku veidi alla 300 inimese.

2.5.1 Sponsorlus

Kuna lavastuse eelarve oli piiratud, oli vaja leida ka sponsoreid. Samuti olin projekti ajal läbimas õppeainet Partnerlussuhete arendamine, kus õppisime, kuidas saada sponsoreid oma projektile. Kõigepealt kaardistasin ära, milliseid teenuseid/tooteid vajame. Eelkõige sain sponsorluse kaudu meeneid meeskonna ja vabatahtlike tänamiseks, aga ka näiteks kavalehed. Meie sponsorid olid järgmised ettevõtted: Raamatukoi, Põhjala, Liviko, Pizzeria Pantalone ja Vali Press.

Sobiva partneri leidmisel on oluline leida ühisosa, mis loob tugeva aluse sujuvaks koostööks (Soome Instituudi blogi, 2015). Lähenesin igale ettevõttele personaalselt. Sponsorkirja saates otsisin huvitavaid lähtepunkte, mida saaksin ettevõttele vastu pakkuda ning mis on meie ühisosa. Sponsorlus osutus kindlasti palju aeganõudvamaks, kui algul arvasin, enamasti ei saanud meilidele vastuseid, seega pidin üle helistama. Lisaks ei piirdu toetajate leidmine vaid sponsorkirja saatmisega, näiteks Raamatukoi poes käisin kohapeal meeskonnale tänutäheks luuleraamatuid otsimas, suhtlesin sel teemal lahkete müüjatega, kutsusin neid etendusi vaatama, viisin nende poodi plakatid ja kavalehed. Pärast esietendust saatsin sponsoritele tänukirja koos fotodega, kuidas nende tooted meeskonda rõõmustasid. Sponsorite leidmine ja nendega suhtlemine on küll huvitav, aga võtab ka palju aega.

Kuigi projekti lõpus jäi eelarve tasakaalu, oli kohati siiski keeruline väikese rahastusega lavastust välja tuua. Pidime väga palju ise tegema, kuna polnud ressursi, et inimesi juurde palgata, samuti oleksin tahtnud meeskonnale rohkem maksta. Kui poleks olnud ka kooli tuge tehnika ja ruumide näol, oleks läinud keeruliseks.

2.6 Koostöö teiste organisatsioonidega

Lavastus „Naiste tuum, meeste kuub” tuli välja mitme organisatsiooni koostöös. Lisaks mainitud sponsoritele, tegime koostööd TÜ Viljandi kultuuriakadeemiaga, etenduspaiga Kondase keskusega ja Viljandi Hansapäevadega, mille programmi esimesed etendused kuulusid. Organisatsioonidevaheline koostöö on kui vastastikune õppimine, sest erinevate osapoolte mitmesugused teadmised täiendavad ühist projekti ning üksteise kogemused

mõjuvad positiivselt kõigile osapooltele. Küll aga on vaja selleks usaldust ja avatud suhtlust. (Soome Instituudi blogi, 2015; Lewicki & Hiam 2006)

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia oli toeks terve lavastusprotsessi ajal, eelkõige juhendamise näol. Samuti aga oli võimalus seal proove läbi viia ja kasutada tehnikat. Omalt poolt pakkusime TÜ VKA tudengitele ja töötajatele võimalust osta erihinnaga pileteid ning tõime välja, et kogu lavastusmeeskond on kas praegused või endised tudengid. Tudengite ja vilistlaste kaasatus lavastusmeeskonda tõi koolile positiivset tähelepanu. Kondase keskuse ruume kasutasime etendusteks ja lavaproovideks. Meie omalt poolt pakkusime neile võimalust etendust külastada ja tõime lavastust reklaamides tähelepanu ka muuseumile, rõhutades nende juubeliaastat. Lisaks oli võimalus sama päeva etenduse piletiga külastada ka näitust, mis teineteist täiendasid. Jäime väga rahule, et lavastus just Kondase keskuses toimus. Viljandi Hansapäevad aitasid meid eelkõige reklaamiga, lavastus oli välja toodud sündmuse kodulehel ja brošüüridel, vastu pakkusime erihinnaga pileteid partneri töötajatele ja vabatahtlikele.

Vastaspoole heaolule mõeldes on võimalik arendada ka enda huve. Erinevatele huvidele loominguiliselt lahendusi leides saab luua lisaväärtust mõlemale osapoolle. (Lewicki & Hiam 2006) Vaatamata sellele, et koostöö väljatoodud organisatsioonide vahel nõudis pidevat suhtlemist, ülesannete meeldetuletamist ja kompromisse, siis kindlasti andis see väga hea kogemuse ja laiendas kontaktivõrgustikku. Olgugi et erinevate inimeste ja organisatsioonidega töötades tuleb paratamatult ette keerukaid aspekte, siis koostegemise rõõm, üksteise vastastikune aitamine ja positiivne tagasiside kaalub üle ettetulevad raskused.

2.7 Turundus ja kommunikatsioon

Katrin Maimik toob oma artiklis „Hasartmäng nimega kultuuriturundus” (2012) välja, et turundus ja meediaga suhtlemine on osa loominguilisest protsessist. Tuleb juba varakult arvestada, et ei piisa vaid kunstiteosest omaette, vaid on vaja inimesi, kes aitaksid seda avalikkusele presenteerida ja retseptsiooni suunata. Lisaks märgib, et kultuuriturundus on kunst omaette, mis nõuab teose põhjalikku tundmaõppimist. Keerukaks teeb asjaolu, et eraldi kultuuriturundust on käsitletud vähe ning puudub ühtne tõde või skeem, mis sobiks kõigile. Iga lavastusega tuleb alustada justkui puhtalt lehelt, sõltudes teose sisust, finantsidest, turundaja kontaktidest, üldisemalt ühiskonnast toimuvast, tähtpäevadest ja paljust muust.

Esimesel turunduskoosolekul, kus osales lisaks minule ning turundus- ja kommunikatsioonijuhile ka lavastaja, määrasime, kellele lavastust suuname ehk sihtrühma,

kuidas nendeni jõuda ja potentsiaalselt publikut kõnetada, alates visuaalidest kirjastiilini. Defineerisime lavastuse põhisihtrühmaks naised (gümnaasiuminoortest pensionärideni) ning viljandlased, kes on harjunud tarbima kultuuri, sh Viljandi Hansapäevade ja Kondase keskuse külastajad. Sellest lähtuvalt planeerisime, milliseid turundus- ja meediakanaleid kasutada ja koostasime turundusplaani, mis andis ülevaate kajastuste ajastusest ja kanalitest.

Reklaami juures on väga oluline ka kõnetav ja kvaliteetne visuaal. Erinevate visuaalide (vt lisa 3) nagu plakatid, bännerid, videoklipp, tegemiseks oli abiks kujundaja Piret Parrest. Lavastusest tegi peaproovis professionaalsed fotod Maritta Anton (vt lisa 4), mida saime hiljem kasutada nii pressiteates kui ka sotsiaalmeedias.

Kasutasime järgmisi turunduskanaleid:

- **Sotsiaalmeedia**, mis oli põhiliselt suunatud noortele ja keskealistele. Kasutasime Kondase keskuse *Facebook*'i ja *Instagram*'i kontosid, mille alt jagasime meediakajastusi, korraldasime piletiloosi, jagasime etenduses kasutatavaid luuletusi jms. Osa postitusi määrasime tasuliseks ehk maksime selle eest, et need jõuaksid meie poolt määratud sihtrühmani. Samuti tegime *Facebooki*'s etendustele sündmuse, kus inimesed said end osalejateks märkida.
- **Reklaamtrükised**, mis olid põhiliselt nähtavad Viljandis, olid suunatud viljandlastele. Paigutasime suure bänneri Viljandi linna ning väiksemad plakatid lisaks Viljandile ka Tallinnasse ja Tartusse. Viljandis oli Hansapäevade ajal meie sündmus välja toodud nende trükistel. Erinevatesse asutustesse plakateid viies saime tutvustada lavastust vahetult. Isiklik lähenemine ja suhtlus aitasid kindlasti kaasa informatsiooni jõudmisele potentsiaalsele publikule (näiteks viisime plakateid koolidesse, muuseumitesse, eakate päevakeskusesse jm).
- **Meediakajastus** (vt lisa 5) oli suunatud pigem keskealistele ja eakatele. Televisioonis saime lavastusest rääkida „OP” saates, kus käisid lavastaja Adeele Jaago ja näitleja Mihkel Kuusk. Samuti oli meie reklaamklipp Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) kultuuriuudistes. Sakala ajalehes ilmus põhjalik intervjuu lavastajaga ning samuti käisime Kuku raadiosaates ja Vikerraadios lavastust tutvustamas. Pressiteated ilmusid põhiliselt ERRi ja Sakala veebilehel. Etendustest ilmus ka neli arvustust.
- **Otseturundusega** püüdsime jõuda iga sihtrühmani eraldi. Saatsime meililisti pakkumisi eelkõige (üli)koolidele, teatriringidele, Eesti Teatriliidule, muuseumitele, luulekogukondadele ja Viljandimaa ettevõtetele.
- **Turundussündmused** olid suunatud Viljandi Hansapäevade külastajatele. Kohvikuteööl käisid näitlejad esitamas kodukohvikutes ja linnas hetki lavastusest ja

jagased flaiereid, kutsudes inimesi etendustele. Kuna Kondase keskuse ees oli Kunsttükide Tänav, tegime ka sel laval ülesastumisi.

Raske on täpselt hinnata, kui suur oli konkreetse turunduskanali mõju. Kuna turundus- ja kommunikatsioon on omaette väga lai valdkond, oli ainuõige võtta endale selle valdkonna juurde eraldi inimene abiks. Kuna püüdsime reklaamikulud hoida võimalikult madalana, nõudis tasuta kajastatavuse leidmine palju aega. Selleks, et saada üht intervjuud, oli vaja väga palju meediakanaleid uurida. Lavastuse kajastatavusega võib rahule jääda, kuna aga suve alguses toimub palju erinevaid sündmusi, oli siiski raske välja paista ja tagantjärele tundub, et oleks pidanud veel varem alustama, sest suvelavastuste konkurents on väga tihe. Sageli saime vastuseks, et teema on põnev ja kõnetab, aga juba on näiteks eetriajad täis. Samas on varem alustamine alati keeruline, kuna pole täpselt teada veel, mis lavastuse kunstiline kontseptsioon olema saab.

3. Refleksioon

Olen ülikoolis õppimise ajal alati pidanud oluliseks praktilisi kogemusi ja võimalikult palju „jah” öelnud erinevatele projektidele. Küll aga oli produtsendi roll sellisel viisil minu jaoks esmakordne. Kuigi olen päris mitme TÜ Viljandi kultuuriakadeemia diplomitöö produtsent olnud, on varasemalt puudunud surve saale täis müüa ja inimestele palka maksta. Oma eelnevate tööde puhul, näiteks publikuteenindaja, etenduse juhi või režissööri assistendina, olen uurinud nii näitlejatelt kui ka tehnilistelt töötajatelt, mida produtsendilt oodatakse ja jälginud kõrvalt tema tööd. Leian, et varasemad kogemused olid suureks toeks ka selle lavastuse väljatoomisel, sest väga raske on ainult teooriast lähtudes projekti juhtida. Keeruliseks osutus produtsendi töö mitmekesisus: ülesandeid, mida teha ja millele mõelda tundus esialgu väga palju ja tundsin puudust ühest koondavast juhendist, mille kõigega peab produtsent arvestama. G. Nellise koostatud „Produtsendi õppevihik” (s.a.) oli suureks abiks, et üldiselt katta peamised valdkonnad, millega tuleks tegeleda. Küll aga saan aru, et kõikehõlmavat juhendit on väga keeruline koostada ja pole ka mõtet, sest iga protsess on niivõrd erinev.

Kuna mul puudus kogemus juhtida üksi tervet meeskonda, osutus keeruliseks tasakaalu leidmine produtsendi ja nn sõbrarolli vahel, sest sain meeskonnaga hästi läbi ja osasid tundsin juba varasemalt. Näiteks oli keeruline palga- ja tingimuste läbirääkimine või väljendada, kui midagi ei sobi (näiteks hilinemine). Samas aga pidasin oluliseks kõigiga hästi

läbi saada, et meeskond saaks mind usaldada. Kuigi ise tundsin, et piiri leidmine oli kohati keeruline, siis meeskonnaliikmed seda ei tajunud ja arvasid, et sain produtsendi rollis hästi hakkama.

Tagantjärele mõistan, et kuigi tööjõukulu on lavastuse väljatoomisel suurim, siis ei saa sellelt liigselt kokku hoida, sest ebapiisava suurusega meeskonna kaasamisel muutub mõne liikme töömaht liiga suureks. Tundes produtsendina selle eest vastutust, võtsin liiga kergekäeliselt endale kohustusi, mille jaoks oleks võinud võtta eraldi inimese tööle või paremini delegeerida meeskonnale. Näiteks oleks pidanud siiski palkama meeskonda kunstniku, sest kuigi lavastaja arvates polnud kunstnikku vaja kaasata, oli tegelikult palju aspekte, millega muidu kunstnik tegeleb ja mida seekord jagasime lavastajaga omavahel. Näiteks kõik kostüümidega seonduv, rekvisiitide otsimine, aga ka saaliplaani kujundamine, turundusmaterjali visuaalid jms. Kuigi lavastaja oli ka dramaturg, pannes ise näidendi kokku, jäi minu ülesandeks kõik autoriõigustega seonduv, mis 12 luuletaja ja 2 loo autori puhul võttis väga palju aega. Mul on aga hea meel, et taipasin endale abiks võtta turundus- ja kommunikatsioonijuhi, sest see on eraldiseisvalt väga lai valdkond. Lisaks saime koos arutada, millised on need sõnumid ja visioon, mida tahame lavastuse turundamisel edasi anda. Kuigi pidin tegelema paljude erinevate valdkondadega, mis kohati osutus keeruliseks, sest töömaht kasvas liiga suureks, osutus positiivseks, et olin nii kõigi lavastuse aspektidega hästi kursis ja sain väga palju uusi kogemusi, mille võrra oskan tulevikus ka teiste tööd rohkem hinnata.

Keerukaks osutus ka saalide väljamüümine, sest ette tuli raskendavaid asjaolusid. Näiteks kui algul arvasime, et Viljandi Hansapäevade ajal on just kergem publikut saali saada, siis mõistsime, et tegelikult osutus suve algus turundamiseks väga keerukaks, kuna nädalavahetustel toimus juba väga palju sündmusi nii Viljandis kui kogu Eestis, millega konkureerisime. Kuigi meil oli piiratud reklaamieelarve, siis kajastatustega jäime rahule. Püüdsime väga palju saada tasuta reklaami, mis küll võttis minult ning turundus- ja kommunikatsioonijuhilt väga palju aega. Siiski oli hea meel, et need, kes etendusele jõudsid jäid rahule ja seda näitasid ka positiivsed ilmunud arvustused.

Kuigi protsessi ajal tuli ette mitmeid keerukusi nagu näiteks oodatust oluliselt väiksem rahastuse maht, leitud ruumis teatritegemisega seotud väljakutsed jm, siis mul on hea meel, et sain nende keerukustega tegeleda just oma lõputöö ajal. Tundsin, et mul on olemas kooli- ja juhendajapoolne toetus. Meil tekkis ühte hoidev ja meeldiv meeskond ning kõiki valdasid positiivsed emotsioonid ja väga taheti lavastust veel etendada. Kuigi algselt tundus hirmutav lavastus välja tuua leitud ruumis, kuhu ise kõik vajalikud tingimused luua

tuli, siis usun, et meil õnnestus see hästi. Ka Kondase keskuse töötajatel oli hea meel, et just nende muuseumis lavastuse välja tõime.

Olles ise kohati enesekriitiline ja ebakindel, muretsesin pidevalt, et kõik vajalik ei saa tehtud ja kas inimesed on ikka rahul minu tööga. Seda enam olin liigutatud meeskonna positiivse tagasiside suhtes enda töö kohta, mis mulle palju enesekindlust lisas. Enda kohta õppisin, et saan vajadusel alati hakkama ja tore ning toetav meeskond ümber on väga oluline. Samuti et ei pea ise kõike ära tegema ja pean õppima rohkem ülesandeid delegeerima. Sellises vormis produtsendi roll oli minu jaoks esmakordne, olen selle kogemuse eest väga tänulik ja tundsin, et arenesin palju. Arvan, et tänu oma rahulikule meelele suutsin ka intensiivsetel hetkedel säilitada külma närvi, pakkuda tuge neile, kes seda sel hetkel vajasisid ja aidata mõelda kiireid lahendusi. Võtsin aega, et enda ülesannetesse süveneda, teha eeltööd ja täita neid pühendumusega. Ise sain toetuda oma juhendajale, kes mind vajadusel rahustas ja julgustas. Kuigi protsessi keskel tundus, et produtsendi tööd ei taha niipea uuesti teha, siis nüüd juba ootan elevusega uusi põnevaid väljakutseid.

Kokkuvõte

Produtsendi tööd lavastuse väljatoomise juures on keeruline täpselt määratleda, kuna tegeletakse kogu korraldusliku poolega ja vastutusala on väga lai. Käesoleva loov-praktilise lõputöö kirjaliku osa eesmärk oli anda ülevaade produtsendi ülesannetest lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” (lavastaja Adeele Jaago) väljatoomise juures, mis esietendus 3. juunil 2023. aastal Kondase keskus Viljandis. Kokku toimus kuus etendust, millest esimesed kolm kuulusid Viljandi Hansapäevade programmi.

Lavastus etendus leitud ruumis ehk kohas, mis pole algselt mõeldud teatritegemiseks. Kondase keskus on kunstimuuseum, kus inimesed külastavad enamasti näitusi. Kui traditsioonilises teatrisaalis on olemas kõik vajalik lavastuse väljatoomiseks, siis leitud ruumi puhul pidime ise kõik tarviliku tagama nagu näiteks valgus- ja helitehnika, tribüünid istekohtadega, arvestama väliste mõjudega, tagama publiku heaolu jne. Kuigi leitud ruumis lavastuse väljatoomine võib olla kohati keeruline ja eeldab põhjalikku planeerimist ja kompromisside loomist, siis pakub selline mängukoht palju võimalusi ja inspiratsiooni.

Produtsendina seadsin eesmärgiks luua võimalikult sujuv lavastusprotsess meeskonnale ja meeldiv teatrikogemus publikule, mis sai täidetud, arvestades meeskonna ja publiku tagasisidet. Antud lavastusprotsessis kuulus mu vastutusvaldkonda peamiselt meeskonna juhtimine, autoriõiguste saamine kõigilt 14 autorilt (või nende pärijatelt), rahastuse küsimine ja eelarve tasakaalus hoidmine, koostöö teiste organisatsioonide ning sponsoritega, piletimüük, koostöö turundus- ja kommunikatsioonijuhiga lavastuse reklaami osas, lisaks täitsin ka etenduse juhi ülesandeid ning palju muud. Vaatamata ettetulevatele väljakutsetele hoidis meeskond kokku ja seatud eesmärgid said põhiliselt täidetud: tähelepanu Kondase keskuse juubeliaastale ja panus etenduskunstide valdkonda. Viimast kinnitab positiivne tagasiside arvustajatelt (vt lisa 5).

Enda kohta õppisin, et kuigi olen enesekriitiline, siis tegelikult suudan jääda keerulistes olukordades rahulikuks ja kiirelt otsuseid vastu võtta. Meeskonna juhtimisega sain arvestades tagasisidet hästi hakkama, ent pean õppima ülesandeid delegeerima. Kuigi iga lavastus on väga erinev ning järgmine lavastusprotsess võib kujuneda hoopis teistsuguseks, võtan kaasa selle projekti kogemused, et järgmine kord juba veel paremini hakkama saada.

Kasutatud kirjandus:

Dionne, R. (2018). *Project Planning for the Stage: Tools and Techniques for Managing Extraordinary Performances*. SIU Press.

Eesti Entsüklopeedia. (2016). *Inspitsient*. <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/inspitsient>

Eesti Lavastajate ja Dramaturgide liit. (2016). *Teatri ja lavastaja vahel sõlmitava lepingu üldiste tingimuste kokkulepe 2016.a.*
<https://eldliit.ee/lepingud/teatri-ja-lavastaja-vahel-solmitava-lepingu-uldiste-tingimuste-kokkulepe-2016-a/>

Eesti Teatri Agentuur. (s.a.). *Naiste tuum, meeste kuub*.
<https://teater.ee/teatriinfo/lavastused/naiste-tuum-meeste-kuub-loreta-janson/>

Jänes, P. (2007). *Täheenduse teke lavakujunduses* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/1281ada7-9027-42f0-acb2-fc3656c53a47/content>

Kondase keskus. (s.a.). *Muuseumist*. <https://kondas.ee/muuseumist>

Koplowitz, S. (2022). *On Site. Methods for Site-Specific Performance Creation*. Oxford University Press.

Lewicki, R. J., & Hiam, A., (2006). *Läbirääkimised. Kuidas sõlmida kokkuleppeid ja lahendada konflikte*. Väike Vanker.

Loov Eesti. (s.a.). *Juhtimine*. <https://www.looveesti.ee/arenda-ettevotet/juhtimine/>

Maimik, K. (2012). Hasartmäng nimega kultuuriturundus. H-L. Toome, L.Unt (toim). *Teatrielu 2012* (lk 57-89). Eesti Teatriliit.

Produtsendi õppevihik. (s.a.). Nellis, G. (koost.)
https://docplayer.ee/143144316-VI_produtsendivihik_a4-indd.html

Rebane, K. (2023, 9. juuni). Arvustus. "Naiste tuum, meeste kuub" paneb Kondase keskuses aja seisma. *Eesti Rahvusringhääling*
<https://kultuur.err.ee/1609000700/arvustus-naiste-tuum-meeste-kuub-paneb-kondase-keskuse-s-aja-seisma>

Soome Instituudi blogi. (2015, 27. august). *Kultuur & äri – otsime eduka koostöö saladust*

<https://soomeinstituut.wordpress.com/2015/08/27/kultuur-ari-milles-seisneb-eduka-koostoo-saladus/>

Teatriterminoloogia. (s.a.). *Lavastusprotsess*.

<https://teater.ee/teatriinfo/terminoloogia/#char-L>

Tonts, A. (2016). *Draama ja teater*. Maurus Kirjastus

Unt, L. (2014). Lavakujunduse nähtamatust olekust. Mängu esteetika lavaruumi loomisel. *Methis. Studia humaniora Estonica*, 14, 89–100.

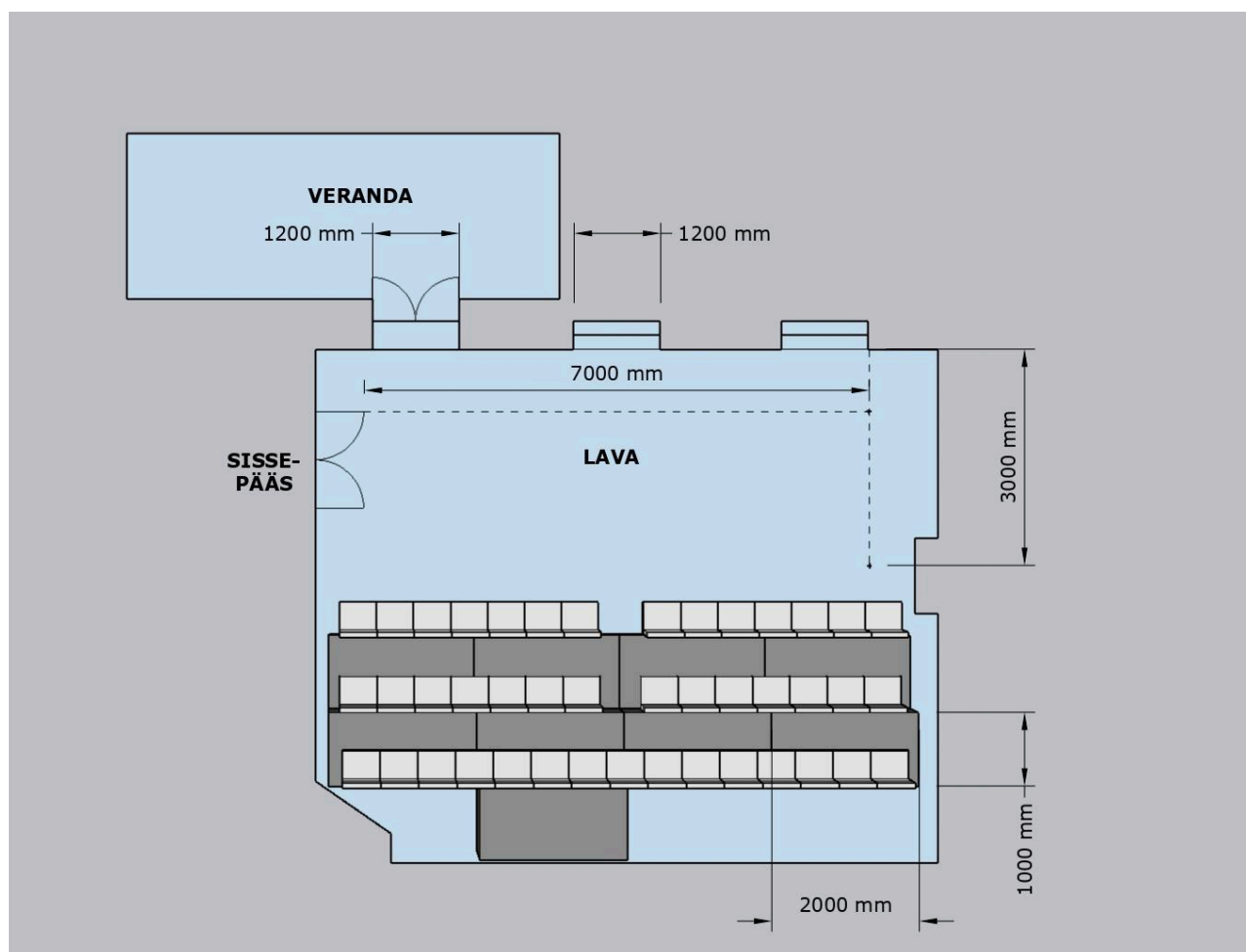
<https://doi.org/10.7592/methis.v11i14.3695>

Unt, L. (2016). Kuidas mõelda ruumist. A. Merilaid (toim), *Vaateid eesti nüüdisteatrile* (lk 78 – 101). Tartu Ülikooli Kirjastus

Wohl, D. (2014). Site-Specific Theatre. Producers Take Plays Into Real-World Settings and Invite Audiences to Join Them for the Ride. *Southern Theatre*.

https://www.researchgate.net/publication/263921419_Site_Specific_Theatre#fullTextFileContent

Lisa 1. Ruumiitlaan

Lisa 2. Lavastuse pass etenduse juhile

„NAISTE TUUM, MEESTE KUUB”

lavastuse pass

Lavastaja-kunstnik-

dramaturg Adeele Jaago

Valguskunstnik /

koreograaf Karmi Pikkma

Muusikaline kujundaja Jaan Jaago

Produtsent-etenduse juht Loreta Janson

Osades Mihkel Kuusk ja Kristian Põldma

Esietendus 3. juuni 2023, Kondase keskuses, Viljandis

Etenduse kestus 1 tund ja 15 minutit (ühes vaatuses)

Etenduse juhi ülesanded enne etendust:

- veranda sisemised uksed lahti ja välimised riiviga kinni
- aknad kinni: vasak riivita, parem riiviga
- kamm parema akna peal ja vasaku radiaatori taga
- riie riputada
- peoviled: 1 tagaruumis ja 1 Mihkli pükste taskus
- paberlennukid maha visata
- öelda publikule tekst:

„Tere tulemast etendusele

kohe peagi algame

aga enne veel

palun veenduge

et te nutiseadmed sulgete

ja vaid mööda luuleridu

koos meiega kulgete

nautige”

Lava enne etendust:

Rekvisiidid:

1 puhur + 4 kivi

1 valge riie 120 x 140 cm

2 puidust juukseharja

2 peovilet

väiksed paberlennukid (palju)

Kostüümid:

Mihkel

pruun särk

tumesinised püksid

Kristian

sinine särk

valge maika

mustad püksid

Kostüümid:

Foto: Maritta Anton

Lisa 3. Lavastuse visuaalid

3/4/9/10/11 juuni
Kondase keskuses

Viljandis

Visuaalne
luulelavastus

**NAISTE TUUM,
MEESTE KUUB**

Lisainfo:

Piletid Fientast

ADEELE JAAGO MIHKEL KUUSK KRISTIAN PÕLDMA
JAAN JAAGO KARMİ PIKKMA

TARTU ÜLIKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

Viljandi
Hansa -
päevad
2.-4. juuni
2023

Lavastuse plakat. Autor: Piret Parrest

Lavastuse kava, esikülg. Autor: Piret Parrest

KULTUURI TOETAB:

Lavastaja/dramaturg/kunstnik:

ADEELE JAAGO (Ugala Teater)

Osades:

MIHKEL KUUSK ja

KRISTIAN PÖLDMA

Muusikiline kujundaja:

JAAN JAAGO

Valguskunstnik/koreograaf:

KARMI PIKKMA

Visuaalne kujundaja:

PIRET PARREST

Turundus/kommunikatsioon:

KAROLIINA KANGUR

Produtsent:

LORETA JANSON

ESIETENDUS: 3.06.2023 KONDASE KESKUSES

Autorid: **LYDIA KOIDULA, MARIE HEIBERG, MARIE UNDER, BETTI ALVER, ANNA HAAVA, KERSTI MERILAAS, ASTRID REINLA, DEBORA VAARANDI, DORIS KAREVA, KRISTIINA EHIN, KEITI VILMS, KÄDI KALLAU** ja trupp

Lavastuse kava, tagakülg. Autor: Piret Parrest

Lisa 4. Lavastuse fotod

Joonis 6. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Joonis 7. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Joonis 8. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Joonis 9. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Joonis 10. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Joonis 11. Foto lavastusest „Naiste tuum, meeste kuub”. Autor: Maritta Anton, 2023

Lisa 5. Meediakajastus

kuupäev	väljaanne	pealkiri	link
19.04.2023	Sakala	Kondase keskus tähistab juubelit hansapäevadel esietenduva luulelavastusega	https://sakala.postimees.ee/7757032/kondase-keskus-tahistab-juubelit-hansapaevadel-esietenduva-luulelavastusega
19.04.2023	ERR kultuuriportaal	Kondase keskus toob 20. sünnipäeva puhul välja luulelavastuse	https://kultuur.err.ee/1608952315/kondase-keskus-toob-20-sunnipaeva-puhul-valja-luulelavastuse
11.05.2023	Telesaade OP	6. hooaeg, 162. osa	https://etv.err.ee/1608961301/op
11.05.2023	TÜ VKA koduleht	Visuaalne luulelavastus „Naiste tuum, meeste kuub”	https://viljandi.ut.ee/et/naiste-tuum-meeste-kuub
12.05.2023	Vikerraadio	Owe Peterselli show. Külas on Mihkel Kuusk	https://vikerraadio.err.ee/1608963308/owe-peterselli-show-kulas-on-mihkel-kuusik
23.05.2023	Sakala	Adeele Jaago: olen rohkem avastaja kui lavastaja	https://sakala.postimees.ee/7780051/adeele-jaago-olen-rohkem-avastaja-kui-lavastaja
24.05.2023	Kuku	Viljandi linnasaade: Hansapäevadel “NAISTE TUUM ja MEESTE KUUB”	https://kuku.pleier.ee/podcast/viljandi-linnatund/151159
27.05.2023	Eesti Päevaleht	Kultuuribiit, Näitleja Mihkel Kuuse playlist	https://epl.delfi.ee/artikkel/120193496/kultuuribiit-naitleja-mihkel-kuuse-playlist
2.06.2023	ERR kultuuriportaal	Galerii: Viljandis esietendub luulelavastus „Naiste tuum, meeste kuub”	https://kultuur.err.ee/1608996430/galerii-viljandis-esietendub-luulelavastus-naiste-tuum-meeste-kuub
6.06.2023	Sakala	TEATRIARVUSTUS: Mis on see luuletaja puue?	https://sakala.postimees.ee/7789642/teatriarvustus-mis-on-see-luuletaja-puue
7.06.2023	Eesti Päevaleht	ARVUSTUS: Kanooniline	https://epl.delfi.ee/artikkel/120199186/arvustus-kanooniline-pilk-naiskirjanik

kuupäev	väljaanne	pealkiri	link
		pilk naiskirjanikele. Lavastus, mis innustab luulet uurima ja looma	ele-lavastus-mis-innustab-luulet-uurima-ja-looma
9.06.2023	ERR kultuuriportaal	Arvustus. „Naiste tuum, meeste kuub” paneb Kondase keskuses aja seisma	https://kultuur.err.ee/1609000700/arvustus-naiste-tuum-meeste-kuub-paneb-kondase-keskuses-aja-seisma
	elab.ee	Naiste tuum, meeste kuub	https://www.elab.ee/lavastus/28967/naiste-tuum-meeste-kuub/
	Eesti Teatri Agentuur	Naiste tuum, meeste kuub	https://teater.ee/teatriinfo/lavastused/naiste-tuum-meeste-kuub-loreta-janson/
	Kondase Keskus koduleht; sotsiaalmeedia	Kondase keskuses etendub lavastus „Naiste tuum, meeste kuub”	https://kondas.ee/syndmused ; https://www.facebook.com/kondasekeskus ; https://www.instagram.com/kondasekeskus/
	Viljandi Hansapäevad koduleht; sotsiaalmeedia	„Naiste tuum, meeste kuub” Viljandi Hansapäevadel	https://hansa.viljandi.ee/muud-ponevat/ https://www.facebook.com/photo/?fbid=559442239643924&set=a.134989295422556&locale=cs_CZ
	Danzumees blogi; Instagram		https://www.instagram.com/danzumees/ ; https://danzumees.blogspot.com/search?q=naiste+tuum

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Loreta Janson,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Lavastuse „Naiste tuum, meeste kuub” väljatoomine Kondase keskuses”

mille juhendajad on Eve Komisaarov ja Tiiu Tamm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Loreta Janson

20.05.2024